

УДК 687.016.5

**ДОСЛІДЖЕННЯ КОНСТРУКТИВНО-ДЕКОРАТИВНИХ
ОСОБЛИВОСТЕЙ ВЕРХНЬОГО ПЛЕЧОВОГО ОДЯГУ
ГУЦУЛЬСЬКОГО КОСТЮМУ З МЕТОЮ ПРОЕКТУВАННЯ
СУЧАСНОГО ОДЯГУ**

Є. В. СЕДОУХОВА, М. В. КЛОВАНИЧ
Мукачівський державний університет

Застосування елементів народного костюму в сучасному одязі представляє велике наукове і практичне значення та великий інтерес як споживачів, так і законодавців моди. Актуальним стає створення сучасного костюму за традиціями гуцульського мистецтва і способу його оптимального розвитку, зокрема, гуцульського строю.

Важливе місце в дослідницьких роботах займає саме гуцульський традиційний стрій, який можна вважати одним із важливих історичних джерел де відображені культурний розвиток, соціальна приналежність, естетичні погляди та вірування горян та чітко виражені відмінні художньо-колеристичні особливості, за якими можна визначити приналежність до тієї чи іншої частини Гуцульщини [1].

Аналіз джерел засвідчив, що існує стійке зацікавлення проблемами формування гуцульського костюму та виявив, що залишаються нез'ясованими окремі аспекти, що торкаються проміжку кін. ХІХ – поч. ХХ ст. Небагато відомостей де чітко систематизовано фактологічний матеріал, щодо відмінностей у верхньому плечовому одязі гірських районів Івано-Франківської, Чернівецької областей та Рахівського району Закарпатської області, а саме особливостей видів та технік оздоблення.

В даній роботі проведено детальний аналіз конструктивних особливостей гуцульського чоловічого та жіночого костюму, який дозволив встановити основні характеристики, такі як: присутність прямих ліній в крої, всі конструкції наближаються до простих геометричних фігур – прямокутник, квадрат, трапеція; відповідно до встановлених характеристик розроблено схеми крою жіночого та чоловічого легкого та верхнього плечового одягу, поясного одягу.

Слід зазначити, що верхній плечовий одяг гуцулів має утилітарну, а також вагому естетичну функцію, так як саме на верхньому плечовому одязі зосереджено більшість декоративних елементів [1]. Виходячи з проведеного аналізу гуцульського верхнього плечового одягу авторами встановлено, що найбільше за різноманітністю декоративного вирішенням виділяється кептар. Не дивлячись на приналежність до одного етнографічного регіону, існує безліч відмінностей в способах декорування, типах орнаментів та техніках оздоблення, які характеризують кожну конкретну частину Гуцульщини. Відмінності в кольоровій гамі та способах декорування кептарів було доцільно розглянути відповідно до регіональної приналежності.

Визначено, що для кептарів Івано-Франківської області характерним є орнамент у вигляді півромбів, на кінцях яких розміщені кульки. Такими півромбами оформляли частину бортів кептаря, пройми, низ та контури кишень. Також кептарі по низу виробу та краю пройм вишивалися «низинкою», за допомогою якої досягався об'єм та забезпечувалась кольорова

гама, в якій переважали відтінки червоного та фіолетового кольорів [1, 2]. Відмінною рисою кептарів Івано-Франківщини виступає наявність китиць по краю оформлення бортів. Кишені розміщувались приблизно на лінії талії, як вузькі в рамку так і накладні.

Кептарі Рахівського району Закарпатської області характеризуються наявністю в оформленні притаманного саме для цього регіону рослинного орнаменту. Таким орнаментом прикрашали нижню частину кептаря. Також відмінною рисою цієї частини Гуцульщини є наявність орнаменту «ріжкі» по пілочкам виробу. Краї пройм та низ кептаря оздоблювалися густою дрібною вишивкою «низинкою». Кольорове оздоблення включає насичені кольори, такі як червоний, зелений, оранжевий, синій, тощо [1, 2]. Відмінною рисою гуцульських кептарів цієї частини Гуцульщини є кишені в рамку.

Кептарі Чернівецької області поєднують в собі варіанти оздоблення двох інших частин Гуцульщини, для них притаманне оздоблення як у вигляді півромбів з Івано-Франківщини так і у вигляді «ріжків» з Рахівщини Закарпатської області. В кольоровій гамі одразу визначається присутність відтінків зеленого кольору. Найбільш оздоблюються частини бортів кептаря. Визначальним є наявність лише накладних кишень в конструктивно-декоративному оформленні кептарів.

В результаті проведених досліджень систематизовано види та форми декорування гуцульських кептарів різних частин Гуцульщини. Розроблено і представлено схеми оздоблення кептарів на різних конструктивних ділянках.

В цілому, визначено, що в кін. ХІХ – поч. ХХ ст. принципи розміщення декоративних елементів у вигляді оздоблень вишивкою, шнуром, китицями, металевими бляшками в гуцульському верхньому плечовому одязі зводяться, головним чином, до вирішення суто художніх завдань. Прикрашалися найбільш відкриті місця одягу, розміщення й конфігурація декору пов'язувалися з кроєм, за рахунок цього досягалася композиційна рівновага компонентів костюма.

На основі виконання структурного аналізу джерела творчості, а саме конструктивно-декоративних верхнього плечового одягу гуцулів розроблено ескізи моделей одягу, які базуються на імітації багат шаровості гуцульського костюму, різних конструктивних і декоративних особливостях верхнього плечового одягу, декорі гуцульських кептарів, кольоровій гамі. Застосовуючи сучасні методи художнього проектування (метод асоціації, аналогії, стилізації) [3], спроектовано колекцію жіночих ансамбль одягу, яка призначена для святкових подій.

Література

1. Білан М.С. Український стрій. / М.С. Білан, Г.Г. Стельмахук – Львів: Видавництво «Фенікс». – 2000. – 328 с.
2. Ніколаєва Т.О. Український костюм. Надія на ренесанс. / Т. О. Ніколаєва – К.: Дніпро, 2005. – 320 с.: ілюст.
3. Гусейнов Г. М. Композиция костюма. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений – 2-е изд. / Г. М. Гусейнов, В. В. Ермилова, Д. Ю. Ермилова – М.: Издательский центр. «Академия», 2004. – 432 с.